

В. Андрощук, В. Л. Крюков - Луцьк - Київ : Бюро економічного менеджменту та правових досліджень / ВСЕОМ, 2006. – 66 с.

3. Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища м. Луцька на 2010-2015 роки // Луцьк, 2010. – 80 с.

Рецензент: д.т.н., професор Павлов В.І.

УДК 330.15:332.155

В. І. ПАВЛОВ
Б. І. КОЛІСНИК

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ

У статті досліджено сучасний стан лісових ресурсів регіону та зелених насаджень, проаналізовано ефективність їх використання та розкрито подальші перспективи запровадження інтегрованої системи захисту рослин від шкідливих організмів.

In the article it is explored the modern state of forest resources of region and green planting, efficiency of their use is analysed and exposed the subsequent prospects of introduction of the integrated system of defence of plants from harmful organisms.

Ключові слова: регіон, лісові ресурси, лісова рослинність, лісокористувач, рекреація.

Волинь є одним із найбільш заліснених регіонів України. Загальна площа земель лісового фонду області становить 697,7 тис.га, в тому числі земель, вкритих лісовою рослинністю, - 646,4 тис.га. Це становить третину території області і 6 % площі лісів України. Найбільш залісненими є Маневицький, Камінь-Каширський, Шацький райони, де площа лісів займає 58-48% території.

Основними лісокористувачами є підприємства підпорядковані обласному управлінню лісового та

© Павлов В.І. – д.е.н., професор національного університету водного господарства та природокористування;

© Колісник Б.І. - к.е.н., начальник Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства

мисливського господарства та Шацький національний парк Державного агентства лісових ресурсів України (78,3% загальної площі), підприємства Мінагрополітики (21,2%), військове лісництво Міноборони (0,5%).

Лісогосподарське виробництво нерозривно поєднує в собі дві однаково важливі складові: вирощування лісу і промислове виробництво. В 2012р. в області вироблено продукції, робіт та послуг лісового господарства на 323,2 млн.грн., що на 7,6% більше, ніж у попередньому році. Питома вага продукції лісозаготівель в загальних обсягах продукції лісового господарства становить 93,1%.

Найбільша частка продукції припадає на підприємства Маневецького (22,9% загального обсягу виробленої продукції), Ківерцівського (14,0%), Камінь-Каширського (11,1%), Любомльського (8,5%), Ковельського (8,4%) та Любешівського (7,3%) районів (табл. 1, рис. 1, 2).

Одним з основних елементів благоустрою рекреаційної структури є зелені насадження. Крім естетичного, вони мають ще й величезне санітарне значення захищаючи міста і села від диму, вихлопних газів, пилу тощо. Зелений масив приміської зони є резервуаром чистого повітря для населеного пункту. Парки сади, алеї і бульвари - це своєрідні легені, які очищають забруднене повітря створюють сприятливий мікроклімат і оздоровлюють довкілля. Вдале поєднання різних рослин дозволяє значно зменшити шкідливі санітарні фактори урбанізації. Так, насадження дерев і кущів значно зменшують амплітуду температурних коливань, збільшують у спекотні дні вологість повітря, покращуючи таким чином теплообмін людини і її самопочуття.

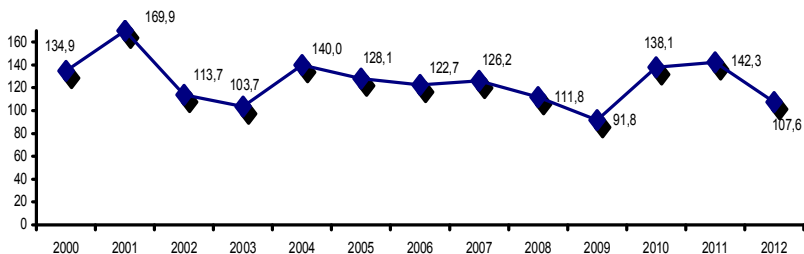

Рис. 1. Темпи росту (зниження) обсягів продукції, робіт та послуг лісового господарства Волинської області

Таблиця 1

**Основи і показники ведення лісового господарства
Волинської області**

	2000	2005	2010	2011	2012
Обсяги продукції, робіт та послуг лісового господарства (у фактичних цінах), млн.грн.	26,8	96,2	211,1	300,5	323,2
у тому числі обсяги продукції лісозаготівель	...	84,5	188,2	279,4	300,9
Площа рубок, тис.га	32,4	45,8	32,5	31,7	38,8
Головного користування	0,9	2,7	2,4	2,7	2,6
Формування і оздоровлення лісів та інших заходів	31,5	43,1	30,1	29,0	36,2
Заготівля деревини, тис.м ³	...	946	1029	1037	1084
у тому числі ліквідної	642	877	977	975	1022
від рубок головного користування	328	514	460	520	514
від рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів	314	363	517	455	508
Із загальної кількості заготовленої деревини лісо-матеріали круглі, тис.м ³	201	485	645	779	815
Відтворення лісів, га	3177	4744	4025	4485	4200
Садіння і висівання лісу	1776	3093	2400	2414	2477
Природне поновлення	1401	1651	1625	2071	1723
Переведення лісових культур у вкриті лісом землі, га	1694	2872	4385	5354	6071
Залишки 1					
деревини на лісосіках, тис.м ³	9,3	8,0	29,4	16,2	28,2
неочищених площ, га	808	-	1200	267	47
Кількість лісових пожеж	161	116	34	-	21
Площа лісових земель, пройдена пожежами, га	110	58	35	-	20
Збитки, заподіяні лісовими пожежами (у фактичних цінах), тис.грн.	67,5	43,8	13,8	-	42,3

Рис. 2. **Заготівля ліквідної деревини за категоріями технічної придатності у Волинській області**

Зелені насадження мають меліоративне, водоохоронне і вітрозахисне значення. Зменшуючи силу вітру, завдяки величезній фільтрувальній поверхні листяного покриву, дерева сприяють осіданню пилових частинок. Повітря на озелених вулицях в 4 рази чистіше, ніж на ділянках, які не мають зеленого покриву.

Озеленення території міст та населених пунктів області традиційно проводиться в рамках акцій «Екологічний квартал», «День доквілля», «Зробимо наше рідне місто зеленим» та компенсаційними посадками забудовників. Для повноцінної організації таких акцій управліннями архітектури та містобудування обласної державної адміністрації та районних державних адміністрацій готують схеми посадки, та ландшафтні проекти.

При розроблені Регіональної екологічної програми «Екологія - 2015 та прогноз до 2020 року», був включений розділ щодо збереження зелених насаджень у населених пунктах області. Цим розділом передбачено виконання природоохоронних заходів по роках та в розрізі джерел фінансування, а також визначені відповідальні виконавці.

Загальна площа зелених насаджень області 6531 га. Площа зелених насаджень загального користування становить 4620 га., в тому числі: парки культури та відпочинку - 144,4 га., парки міські, районні сади житлових районів при житлових

будинках - 237,6 га., сквери - 12 га. інші об'єкти благоустрою - 4226 га.

Площа зелених насаджень обмеженого користування становить 482,3 га., в тому числі на території: житлових районів та мікрорайонів - 192,4 га., дошкільних установ - 17,6 га., закладів освіти - 28,7 га., закладів охорони здоров'я - 8,9 га., промислових підприємств - 5,1 га., інші - 229,5га.

В області функціонує 14 підприємств, що здійснюють діяльність з утримання зелених насаджень території загального користування.

З метою збереження (захисту) агроценозів досліджуваного регіону запроваджується інтегрована система захисту рослин від шкідливих організмів, що являє собою оптимальну комбінацію організаційно-господарських, технологічних, імунологічних, біологічних, хімічних та інших заходів і засобів захисту рослин для конкретної зони, поля, культури і умов її вирощування, спрямованих на зменшення негативного впливу шкідливих організмів на формування врожаю при збереженні діяльності корисних організмів. В зв'язку з цим важливо відмітити, що Законом України «Про захист рослин» (статті 4-6) передбачено обов'язковість виконання заходів із захисту рослин підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності та громадянами.

Слід відмітити, що планування підготовчих робіт та обсягів захисту рослин в господарствах області здійснюється на основі «Прогнозу фітосанітарного стану агроценозів на 2012 рік та рекомендацій щодо захисту сільськогосподарських культур, плодівих насаджень від шкідників, хвороб та бур'янів в умовах Волинської області»

Всього, у 2012 році, всіма категоріями господарств області виконані роботи по захисту рослин в перерахунку на один слід на площі 940,9 тис. га., що на 178,8 тис. га., більше попереднього року. Хімічні засоби боротьби з шкідливими організмами застосовані на площі, 824,2 тис. га., або на 203,2 тис. га., більше ніж в минулому сезоні. Проти шкідників посіви оброблені на площі 137,3 тис. га., проти хвороб - 303,8 тис. га, проти бур'янів - 380,4 тис. га. Десикація сільськогосподарських культур застосована на площі 2,7 тис. га. Під урожай майбутнього року внесені гербіциди на площі 40,3 тис. га.

Особлива увага служби захисту рослин області приділяється впровадженню біологічних методів захисту рослин. В цілому по господарствах всіх форм власності біологічні препарати в боротьбі проти шкідливих організмів, стимуляції росту та розвитку рослин використані на площі 116,7 тис. га.

Програма дослідження включає вивчення стану використання природних не деревинних рослинних ресурсів регіону відповідно до Закону України «Про рослинний світ», збирання сировини дикорослих рослин, ягід та грибів можливе у порядку загального (для власних потреб) та спеціального (для реалізації чи виготовлення певних продуктів з їх сировини) використання. У першому випадку регулювання використання здійснюється лише через Правила збору сировини з дикорослих рослин, однак визначення поняття «для власних потреб» досить розмите і не конкретне (проконтролювати обсяги такого використання практично не можливо, тому вирішення цієї проблеми - це актуальне питання найближчого часу).

Таблиця 2

Заготівля другорядних лісових матеріалів та продукції побічного лісового користування у 2012 році у Волинській області

Назва ресурсу	Ліміт, тонн	Викорис-тано тонн	Збір за спец використання, тис.грн	% викорис-тання
Ягоди чорниці	4873	3386	1271,867	69,5
Ягоди журавлини	88,69	27	16,092	30
Ягоди ожини	263,4	143,63	36,051	55
Горобина звичайна плоди	60	46,72	8,314	78
Гриби білі	783	60,75	67,065	8
Грибів лисичок	679	167,5	113,56	25
Гриби інші	1508	93,2	20,4	6,2
Лікарсько - технічна сировина	572,673	241,073	68,398	42

Спеціальне використання лісових ресурсів у Волинській області здійснюється відповідно до спеціальних дозволів та лімітів, виданих згідно Порядку видачі спеціальних дозволів і встановлення лімітів на заготівлю другорядних лісових

матеріалів та здійснення побічних лісових користувань, затвердженого рішенням Волинської обласної ради від 21.05.2008 №19/13.

Рішенням Волинської обласної ради від 12.03.12 № 10/69 було погоджено ліміт на використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів та здійснення побічних лісових користувань на 2012 рік, а розпорядженням облдержадміністрації від 26.03.2012 за № 120 вони були затверджені і розподілені між постійними лісокористувачами в розрізі районів.

Таким чином, відповідно до розпорядження облдержадміністрації від 26.03.2012 за № 120 «Про затвердження і розподіл лімітів використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів та здійсненні побічних лісових користувань на 2012 рік, станом 01.01.2013, в області заготовлено:

- грибів в обсязі 321,45т при затвердженому ліміті в 2970т та сплачено збору за спеціальне використання лісових ресурсів (грибів) 201,025 тис.грн.;

- ягоди чорниці в обсязі 3386т (69,5%) при затвердженому ліміті у 4873т та сплачено збір за спеціальне використання лісових ресурсів в сумі 1271,867тис. грн з розрахунку 37,7 грн за кг для тимчасових лісокористувачів та 8,4 грн за кг для постійних лісокористувачів;

- лікарсько-технічної сировини в обсязі 241,07 при встановленому ліміті 572,67 тонн (42%) та сплачено збір у сумі 68,368 тис.грн.;

- ягоди журавлини 27т при ліміті 88,69т (30%) сплачено збір 16,092 тис.грн при ставці збору 59,6 грн за кг для тимчасових лісокористувачів та 7,3 грн за кг для постійних лісокористувачів;

- ягоди ожини 143,63т при ліміті 263,4т (55%) сплачено збір 36,051 тис.грн при ставці збору 25,1 грн за кг для тимчасових лісокористувачів та 6,3 грн за кг для постійних лісокористувачів;

- плоди горобини звичайної 46,72т при ліміті 60т (78%) сплачено збір 8,314 тис.грн при ставці збору 17,8 грн за кг для тимчасових лісокористувачів та 4,2 грн за кг для постійних лісокористувачів.

Бібліографія

1. **Про соціально-економічне становище області.** – Луцьк, Головне управління статистики у Волинській області.
2. **Регіональна економічна програма «Екологія 2011-2015 та прогноз до 2020 року».** - Луцьк, Волинська обласна рада, 2010.
3. **Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2012 рік.** – Луцьк, Управління екології та природних ресурсів. – 2013.

Рецензент: д.е.н., професор Хвесик М.А.

УДК 502.62

І. І. ПАВЛОВА
К. М. ФЕДИНА

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ РЕГІОНУ

В статті обґрунтована роль природно-заповідних фондів, як однієї з найефективніших форм охорони ціннісних природних об'єктів і територій.

In the article the role of protected funds as one of the most effective forms of protection of valuable natural features and areas.

Ключові слова: природно-заповідний фонд (ПЗФ), рекреація, водно-болотні екосистеми.

За останні десятиріччя проблема охорони навколишнього середовища набула особливої гостроти. Під впливом господарської діяльності людини, бурхливого розвитку промисловості, сільського господарства, відбувається збіднення генофонду рослинного і тваринного світу, зменшення стабільності та продуктивності природних

© Павлова І.І. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування;

© Федина К.М. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування